

FRI-2.205-1-AS-04

THE SOUND DESIGN OF DOCUMENTARY “THE FAMOUS STRANGER”- DIRECTOR SVETOSLAV OVCHAROV

Valeria Krachunova-Popova

Faculty: Screen Arts, Department of Film and TV Sound
National Academy for Theatre and Film Arts, Sofia, Bulgaria
Tel.: +359887698643
E-mail: v.krachunova@gmail.com

Abstract: *Documentary cinema has been extensively and thoroughly researched by Bulgarian and foreign scholars. A number of authoritative publications are devoted to the history of cinema sound. But there are not much works devoted to comprehending the work and meaning of the soundtrack of the sound film, in particular for the documentary, are units worldwide; in this article, the documentary "The Famous Stranger" will be considered exclusively in terms of use and handling of sound.*

The paper briefly reviews the process of the sound design, recording, editing and mixing sound effects and music for Svetoslav Ovcharov's documentary "The Famous Stranger".

Keywords: Sound design, Cinema, Film Sound, Documentary, Music

ВЪВЕДЕНИЕ:

*„Звукът е много-функционален инструмент, който е в състояние да събуди
широк спектър от емоции у публиката...”*

Денис Швайцер³⁰

Документалното кино е изследвано многократно и задълбочено от български и чуждестранни учени, на историята на звука в киното са посветени множество авторитетни публикации. Трудовете, посветени на осмисляне на работата и значението на фонограмата на документалния филм са единици в световен мащаб; в настоящата статия документалният филм „Известния непознат“³¹ ще бъде анализиран изключително от гледна точка на използването и работата със звука. Документалното кино, често възприемано с известна доза „снихождение“ по отношение на звука, в последните десетилетия все по-често заимства техники и похвати от сферата на звуковия дизайн за игрално кино /докато в игралното са присъщи отчетлив, ясен диалог, плавни преходи, използване на множество добавени звукови ефекти и атмосфери; то на документалния звук априори се приписват не-съвсем равните преходи, полу-разбираем диалог, неясни или липсващи звукови атмосфери/, и, макар понякога подценявана, ролята на звуковата партитура доказва своето основно значение за възприемането на аудио-визуалното произведение.

Филмът „Известния непознат“ на режисьора Светослав Овчаров е разказ за живота на Иван Стоянович, по прякор Аджелето /революционер, обществен и държавен деец, член на БТЦРК, директор на пощите и съобщенията/; като през личността му е проследено изграждането на българската държавност след освобождението и последвалия разпад след 9 септември 1944 г. Комбинирани са различни аудио-визуални техники – от една страна архивни материали; игрални възстановки; анимация; от друга – звуци; ефекти/атмосфери – звукови метафори, илюстрация или контрапункт на изображението. Всички елементи от фонограмата са реализирани с идеята за смислово обединяване и надграждане на изображението.

³⁰ Schweitzer, Dennis C. (2004) „Ton & Traum: A Critical Analysis Of The Use Of Sound Effects And Music In Contemporary Narrative Film“ - College of Fine Arts of Ohio University; превод – мой

³¹ Известният Непознат – 2015, док. реж. Св. Овчаров; https://www.imdb.com/title/tt5606032/?ref_=nm_flmg_wr_4

Работата ми като звуков дизайнер на филма започна с дълъг разговор с режисьора относно музиката, която бе необходимо да се използва. В унисон с позицията на Арън Копланд - *"... музиката е основен елемент в естетиката на киното...и затова главната задача на музиката, в отношението и с документалния филм се съдържа в идеята за взаимодействие, основано на естетика и познание..."*³² беше и избора на Светослав Овчаров на музикална тема за филма - "Концерт за валдхорна и оркестър № 4" Волфганг Амадеус Моцарт. Избор, не случаен - личността на Аджелето се свързва основно с работата му като началник на пощите и далекосъобщенията, на чийто герб е нарисуван пощенски рог (напомня на изображение на валдхорна); музиката на Моцарт носи духа на отминала епоха, но пък конкретния концерт за валдхорна не е толкова популярен – още един..., „известен непознат“. Първоначалното намерение бе да използваме изпълнение на валдхорна с оркестър, но след като бяха монтирани музикално няколко епизода стана ясно, че е необходим по-камерен; по-личен прочит на музиката, като темпата да са съобразени /доколкото е възможно/ с общото темпо на филмовия разказ. Тези аргументи продуктуваха необходимостта от последвалия звукозапис, с изпълнители Габриела Томова – валдхорна, Зорница Гетова – пиано; и монтаж на музиката спрямо драматургическата линия на филма.

Дикторският текст е „гръбнака“, по който се развива филма - написан и прочетен от самия режисьор - ясен знак за авторска позиция /похват използван в документалното кино също и от Михаил Ром, Майкъл Мур и др.

Рамка на филма, в началото и финала, са няколко звукови елемента – ефект от телеграф, който изпраща съобщение /носещ заряд на напрежение, ритмизиращ изображението/; и втората, бавна част на концерта за валдхорна /в началото използвана в контраст под архивни кадри от бомбардировките на София, 1944 г./; своеобразна сонорна характеристика едновременно на персонажа и епохата.

Необходимо бе, в процеса на пост-продукция на звука, да се изградят изцяло всички епизоди, включително тези с игралните възстановки, по няколко причини – като начало, звучността на епохата е далеч от съвременния свят – в нея не присъстват характерните за днешния ден постоянен трафик, звук от мобилни телефони, различни електрически устройства; в този смисъл ни бяха необходими отделни елементи – звук от файтон, коне, открит пазар; дневни, селски атмосфери и пр., които да наподобят нашата представа за звучността по онова време.

От друга страна звукови ефекти и атмосфери специално подбрани и записани за епизодите дадоха възможност за:

По-прецизен избор при подчертаване на отделни елементи в изображението - звукът на развяващото се знаме, в епизода посветен на Съединението – 08'00; също отчетливите звуци в печатницата, за епизода за първата българска информационна агенция – 16'10 и пр.

Изграждане на допълнителни смислови връзки на пример - след изложението за създаването на специализираната „Гълъбова поща“, следват снимки от Балканската война, звуците на гугутки плавно са „изтласкани“ от звуци на гарги и спорадични изстрели – 29'40; в епизода, сниман в един кадър, с дипломатическите мисии на Аджелето в Турция и Русия, звукът от Кноровата помпа на парния влак постепенно се смесва със звукът на самовара, 45'50 и пр.

Разказване на част от историята, без необходимост да бъде показана буквално в изображението - в епизода, посветен на Първата световна война върху кадър на отворен прозорец, по който играят сенки на биещи се хора, както и проекция на архивен материал е изградена пълнокръвна звукова картина на бойно сражение – експлозии, изстрели, викове, галопиращи коне - 34'00; бомбардировките през зимата на 1944 също са богато озвучени със звуци на прелитащи самолети, експлозии, чупещи се стъкла - 36'15 и пр.

³² Aaron Copland, 'Tip to the Moviegoers: Take off Those Ear-Muffs', The New York Times (6 November 1949), превод – мой

Рядко срещан, но използван в този филм звуков елемент е и абсолютна тишина/отсъствие на звук (не филмова тишина – при която се използва звукова атмосфера с ниско ниво) - върху кадрите от траурната процесия след смъртта на цар Борис III – 59'21.

Основен звуков елемент е ефектът на горяща хартия/огън – буквална илюстрация на думите на диктора - „...мемоарите му /на Аджелето – бел. моя/ горят...“ върху кадър, който присъства в началото, продължава неколkokратно по продължение на разказа, както и на финала. Звукът на огъня е лайт-мотив, символ на основната тема на филма, която е свързана с това (както казва режисьора в интервю за БНТ) - „...че след 9-ти септември Иван Стоянович унищожават /изгарят – бел. моя/ голяма част от своите спомени, а ги унищожават от страх за това, че неговия живот, преминал през някои от най-важните събития в българската история, в един момент се превръща в заплаха за неговите близки...“³³. Именно под съпровода на началната музика и звук на огън прозвучават и заключителните думи на диктора - *"В коктейл от злоба, завист и главно невежество ще преживеете живота си. И затова, отивайки си от този свят, ви желя"*, с които Аджелето се разделя с близките преди смъртта си.

Като обобщение на всичко изложено до тук - при работата над филма, съвместно с режисьора Светослав Овчаров, стремежът ни е бил към смислово изграждане на пълнокръвна, многоаспектна звукова и музикална 'партитура', която да доразказва, дообогатява, добавя различни звукови елементи и пластове към изображението, в някои случаи – да иронизира или да потвърждава дикторския текст; пластично да обединява отделните епизоди и води до пълноценно аудио-визуално преживяване.

REFERENCES

Copland, Aaron, (1949) 'Tip to the Moviegoers: Take off Those Ear-Muffs', The New York Times (6 November 1949)

Schweitzer, Dennis C. (2004) „Ton & Traum: A Critical Analysis Of The Use Of Sound Effects And Music In Contemporary Narrative Film“ - College of Fine Arts of Ohio University

Links:

The Famous Stranger – Svetoslav Ovcharov, 2016 -

https://www.imdb.com/title/tt5606032/?ref_=nm_flmg_wr_4

Interview with Svetoslav Ovcharov, 28.03.2016, BNT

<https://www.bnt.bg/bg/a/za-izvestniyat-nepoznat-predi-premierata>

³³ Интервю със Светослав Овчаров, БНТ, 28.03.2016 <https://www.bnt.bg/bg/a/za-izvestniyat-nepoznat-predi-premierata>